

AUTORSKOPRAVNI ASPEKT SAMOARHIVIRANJA ZNANSTVENIH ČLANAKA

COPYRIGHT ASPECT OF SELFARCHIVING

Ivana Hebrang Grgić

Odsjek za informacijske znanosti, Katedra za bibliotekarstvo

Filozofski fakultet u Zagrebu

ivana.grgic@ffzg.hr

Sažetak

Elektronička sredina promijenila je način znanstvene komunikacije. Zbog krize znanstvenih časopisa znanstvenici su elektroničku komunikaciju prihvatili kao nadu u rješavanje problema sve slabije dostupnosti i vidljivosti njihovih radova. Jedna je od prednosti elektroničke komunikacije samoarhiviranje – proces u kojem znanstvenici ili ustanove u kojima su zaposleni pohranjuju na mrežu recenzirane ili nerecenzirane znanstvene članke kako bi bili besplatno dostupni svima (*eprint*). Ideja samoarhiviranja postoji od 1990-ih godina i otvorila je niz pitanja vezanih uz autorsko pravo. Postoje izdavači koji dopuštaju samoarhiviranje i oni koji ga ne dopuštaju. Neki dopuštaju samoarhiviranje nerecenzirane verzije (*preprint*), neki samo recenzirane (*postprint*). Pri tome određuju različite uvjete. Kako bi se riješili pravni problemi samoarhiviranja, u Velikoj Britaniji pokrenut je projekt RoMEO čiji je osnovni cilj proučiti probleme intelektualnog vlasništva u procesu samoarhiviranja i stvoriti skup metapodataka za opis prava vezanih uz samoarhiviranje. Cilj je projekta RoMEO, kao i svih sličnih projekata, poticanje znanstvenika na samoarhiviranje vlastitih članaka. Zaštita autorskih prava samoarhiviranih članaka podrazumijeva i prethodnu zaštitu sadržaja kao i mogućnost identifikacije različitih verzija istog članka. Problemi vezani uz samoarhiviranje postupno se rješavaju, a sve više znanstvenika uočava prednosti samoarhiviranja.

Situacija s izdavaštvom znanstvenih časopisa u Hrvatskoj specifična je zbog male znanstvene zajednice. Samoarhiviranjem bi hrvatski znanstvenici mogli svoja djela učiniti vidljivijim i utjecajnijim u svjetskoj znanstvenoj zajednici.

Ključne riječi: samoarhiviranje, autorsko pravo, *preprint*, *postprint*, *eprint*, projekt RoMEO

Summary

Electronic environment has had a great influence on scientific communication. The crisis in the publication and distribution of serials urged scientists to reconsider and accept electronic communication as a sign of hope in resolving the problems of invisibility and unaccessibility of their papers. Selfarchiving, one of the advantages of such communication, is a process of placing reviewed or unreviewed scientific papers online by either scientists themselves or by their institutions, giving free access to all (*eprint*). The idea of selfarchiving has existed since the early 1990s and it opened a variety of questions regarding copyright. Some publishers allow selfarchiving while others do not. Some of them allow selfarchiving of either *preprint* or *postprint* under different publishing conditions. The RoMEO project introduced in Great Britain has tried to resolve legal problems related to selfarchiving.

The main objective of the project is the promotion of selfarchiving among the scientists and their institutions. Selfarchiving-related copyright issues are being resolved, and more and more scientists accept and use all the advantages of selfarchiving.

The publication of scientific journals in Croatia is a specific case because of the relatively small scientific community. Selfarchiving should enable Croatian scientists to make their papers visible and accessible worldwide.

Keywords: selfarchiving, copyright, preprint, postprint, eprint, RoMEO project

Uvod

Razlog nastanka znanstvenog časopisa kao osnovnog sredstva formalne znanstvene komunikacije jest sve veća količina znanstvenih informacija, ali i potreba znanstvenika da ustanove prioritete u svom znanstvenom radu i tako zaštite svoje intelektualno vlasništvo. Prvi znanstveni časopisi, koji su počeli izlaziti u 17. stoljeću, nisu plaćali autorima za objavljivanje članaka zbog nedostatka financijskih sredstava (izdavači su bili neprofitabilne udruge znanstvenika), ali ni sami znanstvenici nisu očekivali novčanu naknadu za članke koje su objavljivali. Razlog objavljivanja znanstvenih članaka ostao je isti od 17. stoljeća do danas – povećavanje vidljivosti i utjecaja rada pojedinih znanstvenika. Napredak tehnologije i pojava elektroničkih medija uvelike su promijenili način znanstvene komunikacije. S jedne strane predstavljali su mogućnost rješavanja krize znanstvenih časopisa koja je stvarala velike probleme znanstvenicima i knjižničarima otežavajući dostupnost znanstvenim informacijama. S druge strane, elektronički način komuniciranja donio je i niz novih problema vezanih uz poštivanje autorskih prava, zaštitu sadržaja i medija, identifikaciju pojedinih verzija, trajnost dostupnosti i kontrolu kvalitete znanstvene informacije. Kao jedan od načina rješavanja problema nedostupnosti znanstvenih članaka, zahvaljujući pojavi elektroničkih medija, pojavilo se samoarhiviranje. Samoarhiviranjem znanstveni radovi postaju dostupniji širokoj znanstvenoj zajednici, ali ono također otvara i nova pitanja vezana uz autorsko pravo.

Samoarhiviranje

Samoarhiviranje (*selfarchiving*) označuje polaganje digitalnog dokumenta na javno dostupnu mrežnu stranicu uz pomoć softvera za izradu elektroničkih arhiva. Na mreži je dostupan besplatan softver za izradu elektroničkih arhiva (Eprints.org) koji u svijetu trenutno koristi 109 arhiva s ukupno 26.956 zapisa.¹ Samoarhiviranje podrazumijeva postojanje jednostavna mrežnog sučelja na koji se unose osnovni metapodaci (datum, ime autora, naslov članka itd.) kojima se dodaje potpuni tekst dokumenta. Samoarhiviranje mogu provoditi sami znanstvenici ili ustanove u kojima su zaposleni. Osnovna je svrha samoarhiviranja

¹ Eprints.org : frequently asked questions. <http://www.eprints.org/self-faq> (2003-09-10)

učiniti potpune tekstove znanstvenih članaka besplatno dostupnim na mreži kako bi se postigla što veća vidljivost, dostupnost i utjecaj znanstvenih članaka te kako bi znanstvenici i njihove ustanove imale što veću korist od svoga i tuđega znanstvenog rada. Važno je pri tome naglasiti da samoarhiviranje nikako nije zamjena za objavljivanje članaka u recenziranim znanstvenim časopisima, već njegova nadopuna.²

Za razliku od znanstvenih časopisa koji objavljuju isključivo recenzirane radove, samoarhivirati se mogu i nerecenzirani radovi. Nerecenzirani rad koji autor znanstvenik samoarhivira u engleskom se jeziku naziva *preprint*. *Preprint* je isključivo vlasništvo stvaratelja, tj. autora, jer još nije poslan na razmatranje niti jednom časopisu koji bi mogao eventualno tražiti prijenos autorskih prava. Samoarhivirati se može i recenzirani članak, *postprint*, u obliku u kakvom je prihvaćen za objavljivanje u znanstvenom časopisu. U tom slučaju mogu postojati problemi vezani uz autorsko pravo. Samoarhivirani članak, tj. članak koji je sam autor ili njegova ustanova položio u javno dostupni besplatni elektronički arhiv, naziva se *eprint*. *Eprint* je, prema tome, znanstveni članak u elektroničkom obliku, tj. elektronička verzija nerecenziranog (*preprinta*) ili recenziranog (*postprinta*) znanstvenog članka.³

Ideja o samoarhiviranju pojavila se 1990. godine kada je osnovan prvi elektronički arhiv fizičara – Los Alamos Eprint Archive. Ideja je proizašla iz krize znanstvenih časopisa koja je rezultirala sve slabijom dostupnošću znanstvenih informacija i nezadovoljstvom znanstvenika te željom za povećanjem vidljivosti, dostupnosti i utjecaja znanstvenih članaka na svjetsku znanstvenu zajednicu fizičara. Fizičari su danas znanstvenici koji najviše koriste besplatne elektroničke arhive, ali predviđa se da će i u području fizike biti potrebno još najmanje deset godina kako bi svi tekstovi iz tog područja bili besplatno dostupni u elektroničkim obliku.⁴

Autorsko pravo u znanstvenim časopisima

Predmet autorskog prava jest autorsko djelo. Autorsko djelo jest intelektualna (duhovna) tvorevina s književnog, znanstvenog i umjetničkog područja izražena jezikom, zvukom, pokretima, oblicima.⁵ Da bi djelo bilo objektom autorskog prava, ono mora biti izvorno, mora biti izraz autorove osobnosti, a ne imitacija tuđeg djela. Prema tome, znanstveni članak jest autorsko djelo zaštićeno autorskim pravom. Samim time što je autor djela, znanstvenik ima pravo s njime raditi što želi. Postoji jedna specifičnost koja autore znanstvenike razlikuje od autora

² Harnad, Stevan. Scholarly skywriting and the prepublication continuum of scientific inquiry. <http://www.ecs.soton.ac.uk/~harnad/Papers/Harnad/harnad90.skywriting.html> (2002-10-20)

³ Harnad, Stevan. Eprints=preprints (unrefereed) + postprints (refereed). <http://www.ecs.soton.ac.uk/%7EHarnad/Hypermail/Amsci/0661.html> (2003-04-05)

⁴ Ginsparg, Paul. Winners and losers in the global research village. <http://www.library.uiuc.edu/icsu/ginsparg.htm> (2003-11-03)

⁵ Autorsko pravo / priredio Igor Gliha. Zagreb : Informator, 2000. Str. 5.

neznanstvenih knjiga i članaka – znanstvenici ne pišu članke zbog financijske koristi. Osnovni razlog njihovog pisanja jest napredak u struci i promicanje vlastitog rada. Znanstvenici zbog toga ne očekuju novčanu naknadu za svoje članke. Svu financijsku dobit oni ustupaju komercijalnom izdavaču s kojim potpisuju ugovor o prijenosu autorskih prava čiji su uvjeti često nepovoljni za autora ili mu daju posebno dopuštenje. Potpisivanjem takva ugovora obvezuju se da neće tražiti financijsku naknadu i da neće isti rad predati drugom časopisu (tj. da to već ranije nisu učinili). Ono čega se znanstvenici nikako ne odriču jest moralna komponenta autorskog prava – oni uvijek moraju biti naznačeni kao autori svog djela, njihovo djelo nitko ne smije neovlašteno mijenjati, a ukoliko ga netko drugi koristi mora točno navesti podatke o autoru. Nacionalni zakoni o autorskom pravu kao i brojni međunarodni ugovori riješili su većinu pitanja autorskog prava u tiskanoj sredini.⁶ Problemi su nastali u elektroničkoj sredini. Znanstvenici, koji niti ranije nisu imali financijsku korist od objavljivanja u tiskanom časopisu, shvatili su da elektronička sredina pruža mogućnost bržeg objavljivanja, većeg utjecaja i brže komunikacije. U početku su izdavači imali izrazito negativan stav prema prelasku znanstvene komunikacije iz tiskane u elektroničku sredinu. Razumljiva je njihova zabrinutost – bojali su se rušenja uhodana sustava koji im je godinama donosio sve veću zaradu. Ipak, s vremenom su shvatili da i oni moraju sudjelovati u promjenama koje donosi nova tehnologija. Bili su prisiljeni izraditi nove modele poslovanja. Samoarhiviranje su također dočekali s negodovanjem, ali do danas je velik broj izdavača popustio pod pritiskom znanstvenika, knjižničara i svih onih kojima je osnovi motiv nesmetan protok znanstvenih informacija.

Svaki izdavač i svaki znanstveni časopis ima pravo stvoriti svoju politiku i jasno iznijeti svoj stav vezan uz autorsko pravo nad člancima koje objavljuje. Događalo se tako da pojedini urednici izričito zabrane samoarhiviranje *preprinta*, tj. da ne žele prihvatiti na razmatranje članak čija je nerecenzirana verzija prethodno pohranjena u javno dostupnom elektroničkom arhivu. Takvo pravilo među prvima je donio Franz Ingelfinger, urednik časopisa *New England journal of medicine*, pa se ono po njemu često naziva *Ingelfinger rule*. To pravilo, zapravo, i nije autorskopravno pitanje već isključivo pitanje politike časopisa.⁷

U vezi autorskopравnih pitanja vezanih uz *preprint* nema nikakvih nedoumica. *Preprint* je članak koji je napisao autor znanstvenik, nije ga poslao na razmatranje niti u jedan časopis i nije potpisao nikakav ugovor o prijenosu autorskih prava ili dopuštenje za korištenje članka. Prema tome, autor znanstvenik može s *preprintom* raditi što god želi, pa ga tako može i samoarhivirati. Problem nastaje nakon što se članak preda časopisu. Izdavači imaju različita pravila kada se radi o samoarhiviranju *postprinta*. U najgorem slučaju izdavač neće dopustiti njegovo samoarhiviranje. Čak i tada je moguće doskočiti zabrani. Charles Oppenheim i Stevan Harnad donijeli su jednostavan prijedlog koji se sastoji u samoarhiviranju dokumenta u kojem bi bile navedene sve ispravke koje treba uvažiti kako bi se od samoarhiviranog *preprinta* dobio *postprint*. Na taj način zadovoljen je zahtjev

⁶ Zakon o autorskom pravu : (pročišćeni tekst). // Narodne novine 9(1999).

⁷ Harnad, Stevan. Ingelfinger over-ruled : the role of the web in the future of refereed medical journal publishing. <http://cogprints.ecs.soton.ac.uk/archive/00001703> (2004-01-27)

izdavača o neobjavljivanju *postprinta*, a javnosti ipak omogućen uvid u njegov sadržaj.⁸

Autorskopravna pitanja pri samoarhiviranju

Problemima vezanim uz autorskopravni aspekt samoarhiviranja bavi se projekt RoMEO (Rights Metadata for Open Archiving) pokrenut u Velikoj Britaniji 2002. godine. Projekt se posebno bavi pitanjima samoarhiviranja znanstvenih radova i stavovima izdavača i znanstvenih udruga o samoarhiviranju. Napravljena su istraživanja stavova znanstvenika i izdavača i izrađena tablica izdavača s podacima o njihovoj politici vezanoj uz autorskopravni aspekt samoarhiviranja.⁹ U sklopu projekta razrađen je postupak samoarhiviranja i izneseni su autorskopravni problemi svakog pojedinog stupnja samoarhiviranja.

Ispitivanjem 542 znanstvenika iz 57 zemalja dobiveni su rezultati prema kojima 61 posto ispitanika misli da ima autorska prava na svoja djela, a 32 posto ne zna tko ima autorsko pravo. Devedeset posto ispitanika izjavilo je da je dalo autorsko pravo nekom drugom. Pedeset posto autora izjavilo je da u 70-100 posto članaka imaju suautore. U slučaju suautorstva može doći do neslaganja suautora o autorskom pravu pri samoarhiviranju. Većina autora (više od 60 posto) pristala bi da netko drugi koristi njihove radove ukoliko bi poštivao moralna prava. Većina autora želi zabraniti prodaju svojih radova, a 55 posto ih želi ograničiti upotrebu na obrazovne i nekomercijalne svrhe. Uspoređujući britanski zakon o autorskom pravu i autorskopravne ugovore pojedinih elektroničkih časopisa s rezultatima ispitivanja znanstvenika, provoditelji projekta RoMEO uočili su da su stavovi znanstvenika znatno liberalniji i skloniji otvorenom pristupu. Također se pokazalo da među znanstvenicima postoji strah da će samoarhiviranjem prekršiti postojeće autorskopravne ugovore s izdavačima ili da zbog samoarhiviranja njihovi radovi neće biti objavljeni u znanstvenim časopisima.

U okviru projekta provedeno je i istraživanje stavova izdavača (ukupno 80 izdavača i 7.135 naslova časopisa). Rezultati su pokazali da 42,5 posto izdavača podržava samoarhiviranje *preprinta*, *postprinta* ili i jednog i drugog. Samoarhiviranje *preprinta* podržava 7 izdavača, samoarhiviranje *postprinta* također 7, a samoarhiviranje jednog i drugog 20 izdavača. Samoarhiviranje formalno ne podržava 57,5 posto izdavača. Podaci su iz ožujka 2003. godine.

Kako je opisano u projektu RoMEO, samoarhiviranje se sastoji od sljedećih koraka: 1. pisanja rada; 2. samoarhiviranja *preprinta*; 3. slanja članka izdavaču; 4. prihvaćanja članka za objavljivanje; 5. samoarhiviranja *postprinta*; 6. stvaranja metapodataka u elektroničkom arhivu; i 7. korištenja samoarhiviranog članka.¹⁰ Pri provođenju svakoga spomenutog koraka moguće je postaviti određena pitanja

⁸ Harnad, Stevan. Freeing the refereed research literature online. <http://www.ecs.soton.ac.uk/~harnad/Tp/naturenew.htm> (2004-01-27)

⁹ Project RoMEO. Project surveys. <http://www.lboro.ac.uk/departments/lis/disresearch/romeo> (2004-01-28)

¹⁰ Project RoMEO. Rights issues relating to selfarchiving. <http://www.lboro.ac.uk/departments/lis/disresearch/romeo> (2004-01-28)

vezana uz autorsko pravo, kojih znanstvenici moraju biti svjesni i na koja moraju obratiti pažnju pri samoarhiviranju. Navest ćemo neka od mogućih pitanja i problema koji se mogu javiti u pojedinim fazama samoarhiviranja.¹¹

U fazi nastanka samog rada postavljaju se pitanja:

- Je li vlasnik autorskog prava autor ili ustanova u kojoj je zaposlen?
- Postoji li više autora koji bi mogli imati različite stavove o samoarhiviranju i ustupanju autorskog prava?
- Postoji li ugovor između autora i ustanove vezan uz autorsko pravo za djela koja autor izrađuje kao zaposlenik?

Pri samoarhiviranju *preprinta* iznova se postavlja pitanje broja autora, koja prava autor ili autori žele zadržati te da li sam arhiv stvara metapodatke na koje želi zadržati prava.

Pri slanju članka izdavaču, autor ili autori moraju biti svjesni stava izdavača prema samoarhiviranju (dopušta li izdavač samoarhiviranje *preprinta*, *postprinta*, jednog i drugog ili niti jednog). Autor mora detaljno proučiti uvjete iz ugovora o prijenosu autorskog prava ukoliko ga potpisuje. Ako autor potpiše da predaje sva prava izdavaču, bez mogućnosti samoarhiviranja bilo kojeg oblika članka, zauvijek se odriče mogućnosti samoarhiviranja i time smanjuje mogućnost postizanja veće vidljivosti i utjecaja svog članka. Komercijalni izdavači čija se zarada temelji na prodaji pretplata, ne plaćaju autorima za njihove radove. Ponekad se događa da sami autori moraju podmiriti određene troškove. Ipak, u manjim znanstvenim zajednicama kao što je hrvatska, događa se da poneki časopisi plaćaju autorima. U tom slučaju još je manji problem vezan uz samoarhiviranje jer samim time što plaćaju autorima, časopisi priznaju da je isključivo autor vlasnik svih prava i da sa svojim člankom može raditi što želi.

U trenutku prihvaćanja članka ponovo se postavlja pitanje traži li izdavač ustupanje autorskih prava, dopušta li samoarhiviranje i pod kojim uvjetima te postavlja li sam autor određene uvjete.

Ako izdavač dopušta samoarhiviranje *postprinta*, postavlja se pitanje dopušta li i korištenje njegova pdf formata te kakav će biti autorskopravni status *postprinta*.

Pri samoarhiviranju, elektronički arhiv stvara metapodatke. Postavlja se pitanje zadržava li arhiv vlasništvo nad tim podacima.

I na kraju, postavlja se pitanje pod kojim se uvjetima smije koristiti članak. To pitanje više nije usko vezano uz samoarhiviranje, a odgovor na njega treba tražiti u zakonima o autorskom pravu, posebno u člancima vezanim uz dopuštenje kopiranja i upotrebu određene količine sadržaja u određene svrhe (npr., obrazovne ili za osobe s posebnim potrebama).

Na sva navedena pitanja različita uredništva časopisa imaju različite odgovore i o svima njima treba voditi računa pri samoarhiviranju.

¹¹ Isto.

Stavovi pojedinih izdavača i uredništava časopisa

U sklopu projekta RoMEO objavljeni su stavovi pojedinih izdavača i uredništava časopisa o samoarhiviranju.¹² Izjašnjavaju se smatraju li samoarhiviranje prethodnim objavljivanjem, zabranjuju li ga u potpunosti, dopuštaju li samoarhiviranje samo *preprinta* ili samo *postprinta*. Poneki izdavači dopuštaju samoarhiviranje *preprinta*, ali uz uvjet da se on ukloni nakon objavljivanja članka u časopisu (npr., *Stanford University Law School*). Poneka uredništva posebno naglašavaju da poslužitelj na kojem će biti dostupan samoarhivirani članak mora biti javno dostupan i nekomercijalan, dok drugi dopuštaju samoarhiviranje tek nakon određena vremenskog razdoblja (npr., *Yale Law School*). Neki izdavači dopuštaju, a neki ne dopuštaju korištenje njihova pdf formata pri samoarhiviranju. Neki izdavači ističu nužnost postojanja poveznice podataka o izdavaču. Drugi dopuštaju isključivo samoarhiviranje na osobnim mrežnim stranicama autora, a ne u elektroničkom arhivu. Još uvijek postoji velik broj izdavača koji nemaju jasno izražene stavove o samoarhiviranju (npr., *American Society of Civil Engineers*).

Elsevier, na primjer, autoru daje pravo da "zadrži *preprint* verziju članka na javnom elektroničkom poslužitelju. *Elsevier* ne traži da autori uklone s javno dostupnog poslužitelja verzije članka koje se razlikuju od one koju je objavio *Elsevier*. Slanje članka u obliku u kojem ga je objavio *Elsevier* na javni poslužitelj dopušteno je samo uz pismeno dopuštenje *Elseviera* ... *Preprint* se ne smatra prethodnim objavljivanjem. Autori ne trebaju uklanjati *preprinte* s javno dostupnih poslužitelja. Autori ne smiju mijenjati samoarhiviranu verziju kako bi ona odgovarala objavljenoj verziji".¹³ *American Association for the Advancement of Science* dopušta autorima da svoj rad samoarhiviraju pod uvjetom da će biti poslan samo onim poslužiteljima koji su javni i nekomercijalni, da se neće samoarhivirati prije objavljivanja u časopisu, da će se samoarhivirati samo prihvaćena verzija. Također mora biti naznačeno da je ta verzija prihvaćena i objavljena u časopisu te mora biti naveden URL, tj. jedinstvena adresa na kojoj se pojavljuje objavljeni članak. Prema tome, dopušteno je samoarhiviranje *postprinta*. *American Chemical Society* uopće ne dopušta samoarhiviranje. U ugovoru o prijenosu autorskih prava piše da autor smije na mrežnu stranicu staviti samo naslov i sažetak prihvaćenog rada, ali ne i potpuni tekst. *American Institute of Physics* dopušta samoarhiviranje *preprinta* i *postprinta*, ali ne i korištenje verzije koju je izradio izdavač.

Samoarhiviranje u Hrvatskoj

Hrvatska znanstvena zajednica specifična je zbog toga što je mala i što hrvatski jezik razumije mali broj znanstvenika. Hrvatski znanstveni časopisi u tiskanom obliku nisu se suočili s krizom kakva postoji u svijetu. Izdavači hrvatskih znanstvenih časopisa uglavnom su nekomercijalne udruge ili ustanove pa pretplate

¹² Project RoMEO. Publisher copyright policies & self-archiving. <http://www.lboro.ac.uk/departments/lis/disresearch/romeo> (2004-01-28)

¹³ Isto.

nisu previsoke. Poneki časopisi čak plaćaju autorima za članke koje objavljuju. S obzirom na sve to, za pretpostaviti je da uredništva hrvatskih znanstvenih časopisa ne bi imala puno argumenata protiv samoarhiviranja. Objavljivanje znanstvenih članaka na hrvatskom jeziku nužno je zbog razvoja i upotrebe terminologije. Danas dosta znanstvenih časopisa u Hrvatskoj objavljuje članke na engleskom ili drugim svjetskim jezicima. Samoarhiviranjem svojih članaka na svjetskim jezicima hrvatski autori povećali bi njihovu dostupnost široj međunarodnoj zajednici, a objavljivanjem i samoarhiviranjem članaka na hrvatskom jeziku pridonijeli bi razvoju stručne hrvatske terminologije.

Zaključak

Bez obzira na brojne nedoumice i probleme koje samoarhiviranje izaziva kod znanstvenika i izdavača, ono je sve prisutnije u svjetskoj znanstvenoj komunikaciji. Problemi vezani uz trajnost dostupnosti, uz kontrolu kvalitete i uz autorska prava s vremenom će se rješavati. Izdavači bi trebali odrediti svoje stavove prema samoarhiviranju kako bi znanstvenicima olakšali pristup informacijama. Nužno je i da znanstvenici što prije shvate da samoarhiviranjem najlakše mogu postići ono što im je najvažnije – maksimaliziranje vidljivosti i utjecaja njihova rada. Znanstvenici u Hrvatskoj, kao i u bilo kojoj drugoj maloj znanstvenoj zajednici, trebali bi u samoarhiviranju prepoznati mogućnost promicanja vlastita rada u međunarodnim znanstvenim okvirima.

LITERATURA

Autorsko pravo / priredio Igor Gliha. Zagreb : Informator, 2000.

Eprints.org : frequently asked questions. <http://www.eprints.org/self-faq> (2003-09-10)

Ginsparg, Paul. Winners and losers in the global research village.
<http://www.library.uiuc.edu/icsu/ginsparg.htm> (2003-11-03)

Harnad, Stevan. Eprints=preprints (unrefereed) + postprints (refereed).
<http://www.ecs.soton.ac.uk/%7EHarnad/Hypermail/Amsci/0661.html> (2003-04-05)

Harnad, Stevan. Freeing the refereed research literature online.
<http://www.ecs.soton.ac.uk/~harnad/Tp/naturenew.htm> (2004-01-27)

Harnad, Stevan. Ingelfinger over-ruled : the role of the web in the future of refereed medical journal publishing. <http://cogprints.ecs.soton.ac.uk/archive/00001703> (2004-01-27)

Harnad, Stevan. Scholarly skywriting and the prepublication continuum of scientific inquiry.
<http://www.ecs.soton.ac.uk/~harnad/Papers/Harnad/harnad90.skywriting.html> (2003-10-20)

Project RoMEO. Project surveys.

<http://www.lboro.ac.uk/departments/lis/disresearch/romeo> (2004-01-28)

Project RoMEO. Publisher copyright policies & self-archiving.

<http://www.lboro.ac.uk/departments/lis/disresearch/romeo> (2004-01-28)

Project RoMEO. Rights issues relating to selfarchiving.

<http://www.lboro.ac.uk/departments/lis/disresearch/romeo> (2004-01-28)

Zakon o autorskom pravu : (pročišćeni tekst). // Narodne novine 9(1999).